

Anonymisert versjon

Vår dato: 22.02.2022
Vår referanse: 23/54503 - 4
Deres dato: 30.05.2023
Deres referanse:

Klagevedtak - klage på vedtak 19/23 fra Sollia fjellstyre om Brettingsdalsbua

Sammendrag: Klagen tas til følge. Landbruksdirektoratet er kommet til at Sollia fjellstyres vedtak 19/23 av 9. mai 2023 er ugyldig og opphever vedtaket.

Utarbeidelse av erklæring om rett til å ha bygg stående i statsallmenningen er en oppgave som ligger til Statskog SF.

Landbruksdirektoratet har fått oversendt klage på Sollia fjellstyres vedtak 19/23 av 9. mai 2023. Saken er oversendt til Landbruksdirektoratet av fjellstyret 25. august 2023. Da saken ikke var sendt via Statskog, jf. M-1/2016 pkt. 10.1, ble den sendt dit for uttalelse 27. september 2023. Vi mottok Statskogs uttalelse 11. januar 2024.

Sakens bakgrunn

Saken gjelder eiendomsrettighets spørsmål knyttet til ei steinbu i Brettingsdalen (Brettingsdalsbua) i det som fjellstyret benevner Setningen og Atnedalens statsallmenninger. Brettingsdalsbua har eget festenummer, gnr. 91 bnr. 1 fnr. 67, og denne ligger slik Landbruksdirektoratet forstår det i Setningen statsallmenning. Festegrunnen er ikke tinglyst.

Brettingsdalen Fegjeting v/A sendte brev 21. januar 2023 til Sollia fjellstyre. De ønsket at fjellstyret skulle akseptere Brettingsdalen Fegjeting som eiere av steinbua.

Sollia fjellstyre tok spørsmålet fra Brettingsdalen Fegjeting til behandling. I saksfremstillingen legger fjellstyret til grunn at Brettingsdalsbua er satt opp av beitebrukere fra Ringebru før 1920. Det vises til at det i lengre tid har vært uenighet om hvem som eier bua. Sollia fjellstyre mener at festet må stå på fjellstyret hvis det skal brukes penger på vedlikehold av bua fra fjellstyrets side. Fjellstyret har videre vist til fjellova § 3 og forarbeidene fra 1975, og at det ikke er tvil om at fjellstyret skal administrere, men også legge til rette for, utøvelsen av allmenningsretten for Sollia og

kretsene i Ringeby (Vekkom, Kjønnås og Venabygd). Sollia fjellstyre skal sørge for tilstrekkelig infrastruktur for bruk av allmenningensretten.

Fjellstyret skriver at det ikke er tvil om at Brettingsdalsbua har opprinnelse fra beitebrukere i Ringeby, men at den også har tjent som husvære for allmenningsbruk fra Ringeby, Sollia og Norges befolkning for øvrig. Fjellstyret legger også til grunn at det ikke er tvil om at bua ikke har vært benyttet som gjeterbu for fegjeterlaget i særlig grad i nyere tid. Etter fjellstyrets vurdering synes Fegjetingens behov for bua å være svært begrenset. Øvrige brukere har derimot stor nytte og glede av ei bu i Brettingsdalen. Fjellstyret viste til at per februar 2023 var bua i svært dårlig forfatning og den trenger vedlikehold for å kunne fungere som husvære for brukere av allmenningen.

Fjellstyret kom i vedtak 19/23 datert 9. mai 2023 til følgende:

- «1. Sollia fjellstyre skal stå som hjemmelshaver på gamle Brettingsdalsbua i Brettingsdalen med avgiftsfritt feste hos Statskog SF.
2. Det skal etableres en god dialog med Brettingsdalen Fegjeting om hvordan deres interesser i bua kan ivaretas på en god måte.
3. Det skal igangsettes vedlikeholdsarbeid på bua fra sommeren 2023.»

Til vedtaket ble det tilføyd en protokolltilførsel fra to av fjellstyrets medlemmer, to representanter fra Ringeby, som argumenterte for at bua eies av Brettingsdalen Fegjeting. Representantene fra Ringeby mente Statskog måtte utvise feste til fegjeterlaget. Representantene B og C er de samme som har fremsatt klagen over vedtaket.

Klagen

Dere har påklaget vedtaket i brev av 30. mai 2023. Klagen er fremsatt på vegne av Brettingsdalen Fegjeting. Dere viser til at Brettingsdalsbua ligger i Setningen og Atnedalens statsallmenninger, hvor Ringeby har fulle allmenningsrettigheter, med unntak av uttak av skog. Bua ligger der Ringeby har beiterett, og bua er en steinbu med opprinnelse fra beitebruk fra Ringeby.

Dere viser til at fegjeterlaget har søkt om hjemmelen/utvisning av gjeterbua for å ha et eierforhold til den. Da kan det også søkes om å få tildelt midler til restaurering. Dere anfører at det ikke er uenighet om at fegjeterlaget satte opp bua før 1920, og at det ikke er tvil om at brukerne av bua har beiterett. Etter 1920 har det vært tilrettelagt for å opprette rettighetsdokumenter for slike bygg, for eksempel ved en utvisningserklæring. Da bua er oppsatt før 1920 har det ikke blitt utstedt slik erklæring, men dette er gjort for mange andre buer i lignende tilfeller.

Dere mener at vedtaket feil. Fegjeterlaget er den rettmessige eieren av bua, og dette er bekreftet i både dom og i saksfremstillingen. Den er satt opp som gjeterbu, vært i bruk som dette og vil brukes til dette i fremtiden. Dere mener det fremstår som urimelig at fjellstyret utviser bua til seg selv, da opprinnelsen, eierforholdet og bruk er avklart ifølge saksutredningen. Vi viser til klagen i sin helhet.

Fjellstyrets behandling av klagen og Statskogs vurdering av saksforholdet

I sak 24/23 går det frem at klagen ikke ble tatt til følge. Under overskriften «Saksbehandlers merknader» står det at det bua ble bygget før 1920 og at den har vært brukt til allmenningsbruk fra Brettingsdalen fegjeting, men også andre. Utgangspunktet for fegjeterlagets beiterett er ifølge fjellstyret den jordbrukstilknyttede bruksretten som bruksrettshavere i Vekkom, Venabygd og Kjønnas har. Det vises til rettsavgjørelsene Rt.

1954 side 534 og Rt. 1943 side 108. Det vurderes at fjellstyret utvilsomt har kompetanse til å administrere beitebruken i den delen av Brettingsdalen som er statsallmenning.

Det er fjellstyrets oppfatning at det var uheldig at ikke Ringebus fjellstyremedlemmer fratrådte saksbehandlingen av vedtak 19/23. Rolleblandingen som fjellstyremedlemmer og samtidig medlemmer av fegjeterlaget er etter fjellstyrets vurdering uheldig og uryddig.

Fjellstyret viser til at saken omhandler ei bu som er oppført i forbindelse med bruksrettsutøvelse i statsallmenningen, og denne har pågått siden «gammel tid». Saken bør etter fjellstyrets syn kunne følge de føringene som er gitt i seterforskriften § 5 femte ledd. Denne bestemmelsen gir fjellstyret hjemmel til å tilby husvære til andre hvis Brettingsdalen fegjeting ikke har behov for bua, og fjellstyret mener spørsmålet i saken er om fegjeterlaget fortsatt har et behov eller om andre har det. Fjellstyret viser til at dersom festet gis til fegjeterlaget, så mister fjellstyret muligheten til å tilby andre brukere gjeterbu den dagen fegjeterlaget ikke lenger har et behov for den.

Fjellstyret viser for øvrig til at alle buer som fjellstyret har i allmenningen kan tjene som gjeterbuer, også for Brettingsdalen Fegjeting.

Det vises videre til at oppretting av feste til fegjeterlaget gjør at fjellstyret mister sin mulighet til å stenge bua i forbindelse med kalvingsperioden for villreinen.

Følgende vedtak ble fattet 22. august 2023:

«Etter nøye gjennomgang av saken opprettholder fjellstyret sitt vedtak fra 09.05.23 (sak nr. 19/2023). Dermed tas klagen ikke til følge og saken følger videre vanlig saksgang for klagebehandling jmfør kap.VI i forvaltningsloven.»

Statskog har i brev av 11. januar 2024 kommentert saken. Statskog skriver at de forutsetter at det er Brettingsdalen Fegjeting som har oppført bua, og at dette er gjort før 1. november 1920.

Statskog viser til rundskriv MA 18/17 fra Direktoratet for statens skoger, og at det der er fastsatt regler for blant annet buer oppført før 1920 brukt i forbindelse med beite. Rundskrivet bygger blant annet på avgjørelse fra Høyesterett inntatt i Rt. 1986 side 148. Statskog viser til rundskrivets beskrivelse av at man kan ha slike buer stående i statsallmenningen under forutsetning av at bua vedlikeholdes. Statskog skriver at dersom bua forfaller, vil retten etter hvert bortfalle.

Statskog mener at det for slike buer som omtalt i denne saken, skal det utstedes egen erklæring. Dette er ifølge Statskog noe som ikke er fulgt opp konsekvent for slike buer.

Statskog viser til at rettigheten til å ha bua stående springer ut av gårdsbrukene som allmenningsretten (beitet) er utøvd fra. Det er etter Statskogs forståelse slik at eierskapet til bua ikke er gitt opp. Det er Statskogs syn at det ikke er grunn til å ta hensyn til bruk av omsøkte midler fra Grunneierfondet.

Statskog viser til at inngrep i noens eierrådighet krever hjemmel, og Statskog kan ikke se på hvilket grunnlag et fjellstyre ensidig kan tre inn i et privatrettslig eierskap uten hjemmel. Vedtaket er etter Statskogs vurdering uten rettsvirkning, og det konkluderes med at Solliia fjellstyre ikke kan tre inn som hjemmelshaver til Brettingsdalsbua.

Landbruksdirektoratet bemerker

Etter fjellova § 10 annet ledd kan fjellstyrevedtak påklages til Landbruksdirektoratet, jf. forskrift om delegering etter fjellova § 2 annet ledd.

Etter forvaltningsloven (fvl.) § 34 kan Landbruksdirektoratet som klageinstans prøve alle sider av saken og ta hensyn til nye omstendigheter. Videre skal Landbruksdirektoratet vurdere de synspunkter klageren kommer med, og sørge for at saken er så godt opplyst som mulig før det treffes vedtak, jf. § 33 femte ledd. Som klageinstans kan Landbruksdirektoratet selv fatte nytt vedtak i saken eller oppheve vedtaket og sende saken tilbake til underinstansen til helt eller delvis ny behandling, jf. § 34 siste ledd.

Landbruksdirektoratets vurdering av fjellstyrets vedtak 19/23

Staten, ved Statskog, er grunneier i statsallmenningene. Innbyggere i bygda/bygdene som statsallmenningene tilhører har allmenningsrett. Jordbrukets bruksrettigheter, som beite og seter, forvaltes av fjellstyrene etter fjellova og forskrift om seter og tilleggsjord m.m. (seterforskriften).

Brettingsdalen Fegjeting består av eiere av allmenningsberettigede gårdsbruk fra Ringebu kommune. Dette er allmenningsberettigede gårdsbruk utenfor Stor-Elvdal kommune og det er av denne grunn blant annet blitt opprettet et forsterket fjellstyre med to representanter fra Ringebu kommune.

Fjellstyret fattet vedtak 19/23 om at fjellstyret skal stå som hjemmelshaver på Brettingsdalsbua med avgiftsfritt feste hos Statskog SF. I fjellstyrets behandling var det vist til fjellova § 3 og fjellstyrets kompetanse som er angitt der. Fjellstyret mener det ikke er tvil om at de skal administrere og legge til rette for utøvelse av allmenningsrett. Av fjellstyrets behandling av klagen i sak 24/23 går det frem at fjellstyret følger de føringene som er gitt i seterforskriften § 5 femte ledd. Denne bestemmelsen gir etter fjellstyrets oppfatning hjemmel til å tilby husvære til andre hvis Brettingsdalen Fegjeting ikke har behov for bua.

I denne saken er det, slik vi vurderer det, slik at Brettingsdalsbua ikke er ei gjeterbu som er satt opp som følge av allmenningsrett. Bua er en steinbu som er satt opp før fjellova av 1920 trådte i kraft, og rettigheten til å ha bua stående har et særskilt grunnlag som følge av oppføring og bruk før fjellova av 1920 trådte i kraft. Slik Landbruksdirektoratet oppfatter det er rettigheten til steinbua en rettighet med særlig hjemmelsgrunnlag. Fjellovas regler gjelder ikke for slik rettighet, jf. fjellova § 1 fjerde ledd.

Av fjellova § 3 andre ledd første punktum går det frem at «[fjellstyret skal administrere bruken og utnyttinga av rettar og lunnande i statsallmenningen så langt ikkje anna er fastlagt i eller i medhold av lov».

Landbruksdirektoratet vurderer at fjellova § 3, når den viser til «rettar og lunnande i statsallmenningen», omfatter allmenningsrettigheter som for eksempel rett til seter, tilleggsjord mv., men at dette ikke omfatter eiendomsrett til bygninger i statsallmenningen – dette er noe annet enn allmenningsrett. Å ta stilling til eiendomsrett til bygninger faller etter vår vurdering utenfor fjellstyrets kompetanse etter fjellova § 3.

Da fjellstyret ikke har mulighet til å ta stilling til eiendomsrett etter fjellova, vil det ikke være mulighet til å benytte seg av hjemmelen i seterforskriften § 5 går det frem at «[n]år beitearealet eller gjeterbua ikkje lenger er i bruk skal fjellstyret fatte vedtak om at inngjerdinga eller gjeterbua skal fjernast, om det ikkje kan utvisast til ein annan som har bruksrett. Elles gjeld føresegnene om fjerning av hus i § 8 tilsvarande». Vi vil likevel knytte noen korte bemerkninger til bruken av seterforskriften § 5 femte ledd.

Landbruksdirektoratet viser til at forutsetningen for å kunne fatte vedtak etter § 5 femte ledd er at beitearealet eller gjeterbua ikke lenger er i bruk. I denne saken har vi ikke å gjøre med en gjeterbu i § 5-forstand, men en steinbu som har et særlig hjemmelsgrunnlag. § 5 femte ledd kan dermed ikke være et hjemmelsgrunnlag for avgjørelsen i vedtak 19/23.

Landbruksdirektoratet har kommet til at Sollia fjellstyret ikke hadde hjemmel i fjellova eller seterforskriften til å fatte vedtak om at fjellstyret skal stå som hjemmelshaver til steinbua. Dette medfører at vedtak 19/23 er ugyldig.

Virkingen av ugyldighet der vedtaket er til skade for parten, er som det klare utgangspunktet at vedtaket omgjøres eller oppheves. Da fjellstyret ikke har kompetanse til å avgjøre hvem som skal ha eierretten til steinbua, kan saken ikke tas til ny behandling.

Bakgrunnen for sak 19/23 var ønske fra Brettingsdalen Fegjeting om å få avklart eierforholdet til steinbua i form av en erklæring. Landbruksdirektoratet viser til at utarbeidelse av erklæring er en oppgave som ligger til Statskog SF som grunneier.

Vedtak: Klagen tas til følge. Sollia fjellstyres vedtak 19/23 av 9. mai 2023 oppheves.

Dette er et endelig vedtak og kan ikke påklages. Vi beklager at det har tatt lang tid å avgjøre saken.

Etter fvl. § 36 har en part som ha fått endret vedtaket til gunst rett på å få dekket vesentlige kostnader som har vært nødvendige for å endre vedtaket. Kravet må settes frem senest tre uker etter at melding om det nye vedtaket er kommet frem til vedkommende, jf. § 36 tredje ledd tredje punktum.

Landbruksdirektoratet viser i likhet med Statskog SF til at Brettingsdalen Fegjeting kan søke Statskog SF om erklæring om rett til å ha bygg stående i statsallmenningen, jf. rundskriv MA 18/87. Statskog SF har ved vurderingen av om en slik erklæring kan utarbeides en skjønnsmessig kompetanse.

Med hilsen
for Landbruksdirektoratet

Aud-Ingrid Krefting
seksjonssjef

Chris Drange Roksvåg
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.